بررسی روایت «شهر رمضان لاینقص ابدا»

در حدائق داشتیم روایات را میخواندیم. در صفحه دویست و هفتاد و سه فرمودند: «و اما ما یدل علی القول الآخر فهو ما رواه...»، روایت اول را خواندیم به روایت دوم رسیدیم. این روایت برای خود حذیفه بن منصور بود، اما با این اضافه که حضرت فرمودند:

> **و ما رواه في التهذيب عن حذيفة عن معاذ بن كثير قال: «قلت لأبي عبد الله (عليه السلام) ان الناس يروون ان رسول الله (صلى اللّٰه عليه و آله) صام تسعة و عشرين يوما؟ قال فقال لي أبو عبد الله (عليه السلام). لا و الله ما نقص شهر رمضان منذ خلق الله السماوات و الأرض من ثلاثين يوما و ثلاثين ليلة».[1]**

دیروز آقا فرمودند روایاتی را راجع به عدد سیصد و شصت و مواردیکه کاربرد دارد، جمعآوری کردم. خب ملاحظه همه این روایات خوب است.

فعلاً در اینجا امام علیهالسلام به یک مؤلفه اشاره کردهاند؛ «منذ خلق الله السماوات و الأرض ثلاثين يوما و ثلاثين ليلة». همین حذیفه در روایت دیگری از تهذیب -صفحه ۲۷۴- می گوید، حضرت فرمودند:

> **و ما رواه في التهذيب عن حذيفة بن منصور قال: «قال أبو عبد الله (عليه السلام): لا و الله لا و الله ما نقص شهر رمضان و لا ينقص أبدا من ثلاثين يوما و ثلاثين ليلة. فقلت لحذيفة لعله قال لك ثلاثين ليلة و ثلاثين يوما كما يقول الناس الليل ليل النهار؟ فقال لي حذيفة: هكذا سمعت».[2]**

«لا و الله لا و الله ما نقص شهر رمضان و لا ينقص أبدا من ثلاثين يوما و ثلاثين ليلة»؛ مثل روایت قبلی است. راوی می گوید حضرت این طور فرمودند؟ حضرت فرمودند **«ثلاثين ليلة و ثلاثين يوما»؛** یعنی ماه مبارک سی روز و سی شب است؟ مثل روایت دیروز است.

شاگرد: کدام روایت را می گویید؟

استاد: روایت حذیفه را گفتیم. در روایت بعدی می گوید: **«فقلت لحذيفة لعلّه قال»**؛ مطمئن هستی؟! شاید حضرت این طور فرمودند. این روایت دوم همانی است که مرحوم فیض اشاره فرمودند که روایت مضطرب است. یعنی حذیفه یک جا خودش میگوید از امام شنیدم، یک جا می گوید معاذ بن کثیر از امام شنید. اضطرابی که مرحوم فیض می گویند یکی از آن ها همین است. **«عن حذیفه قال ابوعبدالله».**

«فقلت لحذيفة لعلّه قال»؛ یعنی لعلّه قال الامام ع که توی حذیفه هم حاضر بودی. ظاهرش همین است. یعنی تو داری بد نقل میکنی. یعنی حضرت فرمودند ثلاثین لیلة و ثلاثین یوما، نه اول ثلاثین یوما و ثلاثین لیلة. خب روز که قبل از شب نیست. سی شبانه روز است، نه سی روز شبانه. می گوید گفتم ما می دانیم که شب، قبل از روز است! می گوید حضرت دقیقا همین طور گفتند؟ سی روز و سی شب فرمودند؟ یا فرمودند سی شب و سی روز؟ **«كم يقول الناس الليل ليل النهار؟»** شب، شب آن روز است. یعنی شب مقدم است. **«فقال لي حذيفة: هكذا سمعت»؛** هکذا سمعت، ظاهرش این است که از امام این طور شنیدم. ولو نص نیست. اگر در سند معاذ افتاده باشد، یعنی هکذا سمعت من معاذ که او به این صورت نقل کرده است. خیلی صریح در این نیست که «سمعت» یعنی «سمعت» از امام. ولو خب در این سند واسطه ای نیست. در این سند روایت که صفحه دویست و هفتاد و چهار حدائق هست.

---

[1] الحدائق الناضرة في أحكام العترة الطاهرة نویسنده : البحراني، الشيخ يوسف جلد : ۱۳ صفحه : ۲۷۳

[2] همان ۲۷۴

بازبینی #1
ایجاد شده 12 آوریل 2026 12:13:37 توسط ... .
به روزرسانی شده 12 آوریل 2026 12:15:56 توسط ... .